

PROMETHEE YÖNTEMİ İLE FAKTORİNG ŞİRKETİ SEÇİMİ*

Haşim BAĞCI *

Yusuf ESMER**

ÖZ

Factoring, günümüzde işletmelerin fon ihtiyacını karşılamak için kullandığı finansal tekniklerden biridir. Factoring, işletmelerin mal ve hizmet satışı sonrası ortaya çıkan alacak haklarını “faktör “ ya da factoring” adı verilen bir şirkete devrederek kısa vadeli fon elde etmeleridir. Bu anlamda, factoring şirketi seçimi fon yönetiminde önemli bir adım olup, işletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri açısından önemlidir. Bu bağlamda, finansal anlamda herhangi bir sektörden herhangi bir şirket seçimi yapabilmek için birçok kriter bulunmaktadır. Bu çalışmada Promethee Yöntemi kullanılarak Kamuyu Aydınlatma Platformu'na (KAP) kayıtlı halka açık 8 factoring şirketinin sıralaması yapılmıştır. Çalışmada şirketlere ait 2009-2015 yılları arası veriler analiz edilmiştir. Araştırmada 5 kriter kullanılmış ve bu kriterlere eşit ağırlıklar verilmiştir. Bu kriterler; factoring alacakları, factoring gelirleri, takipteki factoring alacakları, factoring borçları ve net dönem kârı/zararı kalemleridir. Bu kalemlere şirketlerin finansal tablolarından ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda, tüm yıllar incelendiğinde en iyi performans gösteren factoring şirketinin Lider Factoring olduğu tahmin edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Factoring, Factoring Şirketi Seçimi, Promethee Yöntemi

FACTORING COMPANY SELECTION BY USING PROMETHEE METHOD

ABSTRACT

Today, factoring is one of the techniques used by financial firms to meet funding needs. Factoring refers to obtaining short-term funding by delegating businesses' receivable rights occurred after goods and services sales to a company called factor or factoring. In this sense, the choice of factoring companies is an important step in the management of funds. Also has an important role in terms of businesses to carry out their activities. In this context, there are several criterias to be able to select any company from any sector for financial means. In this study, the ranking of 8 public factoring companies was conducted by using Promethee Method which are registered in the Public Disclosure Platform. Data from the years 2009-2015 of the companies in the study were analyzed. 5 criteria were used in the study and were given equal weights. These criterias can be listed as factoring receivables, factoring income, factoring receivables under follow-up, factoring payables and net income / loss items. These figures has been collected from the financial statements of the companies. As a result, when all years are examined, it is estimated that the best performing factoring company is the Leader Factoring Corporation.

Keywords: Factoring, Factoring Company Selection, Promethee Method

GİRİŞ

Günümüzde işletmelerin fon sağlamak amacıyla kullandığı birçok finansal teknik bulunmaktadır. Bu finansal tekniklerden biri de “faktoring” dir. Faktoring, vadeli satış yapan işletmelerin her türlü mal ve hizmet satışı sonrası ortaya çıkan alacak haklarını “ faktör” adı verilen bir finansal kuruluşa satarak kısa vadeli fon sağladıkları bir finansman tekniğidir (Küçük, 2014: 259). Kısaca, faktoring, fon oluşturmak amacıyla ticari alacakların satılması işlemidir. Dünyada özellikle 1973 yılında meydana gelen petrol krizinden sonra yaşanan nakit sıkıntısından dolayı kullanımı yaygınlaşan faktoring, Türkiye’de ise 1980’li yıllarda kullanılmaya başlanmıştır. Son yıllarda dış ticarete ihracatla ilişkili olarak önemi giderek artmakta olup, faktoring daha çok 60-180 gün vadeli alacaklarla ilgili kısa vadeli fon sağlama yöntemidir (Mucuk, 2014: 303). Faktoring, kısa vadeli ticari alacakların devri kapsamında işletmelere finansman, alacak garantisi ve tahsilat hizmetlerini sunmaktadır. Faktoring uygulamasıyla, işletmeler için büyük önemi olan nakit akışları kesintisiz hale gelmekte, yeterli çalışma sermayesi sağlanarak hammadde alımları kolaylaşmakta, üretim ve satış faaliyetlerinde artışlar meydana gelmektedir (Aydın, Başar ve Coşkun, 2014: 203). Kısaca faktoring işlemi işletmelere şu avantajları sağlamaktadır:

*Peşin ödeme yapılarak alacakların satın alınmasını sağlar.

*Alacaklar tahsil edilir.

*Bu alacaklara ilişkin muhasebe kayıtlarının tutulması sağlanır.

*Borçlu işletme hakkında istihbarat yapılarak elde edilen bilgiler güncel tutulur.

*Borçlu işletmenin finansal açıdan sıkıntıya düşerek ödeme yeteneğini kaybetmesi durumunda oluşan zararların üstlenilerek satıcı işletmenin tahsilat sıkıntısına karşı korunmasını sağlar (Özdemir, 2005: 199).

Bir finansman tekniği olarak kullanılan faktoring işlemleri, satıcı işletmenin alacaklarını faktoring işletmesine devriyle başlayan ve vade sonunda borçlu işletmenin faktoring işletmesine ödeme yapmasıyla tamamlanan bir süreci kapsamaktadır (Kaya ve Gerekan, 2011: 71). Faktoring işleminde şu adımlar izlenmektedir: (1) Satıcı işletmenin faktör kuruluşuna başvurması ve istenen bilgileri sunması, (2) Faktör kuruluşu ile satıcı işletme arasında bir faktoring sözleşmesinin imzalanması, (3) Üzerinde borçlu kişilerin isimleri, fatura tarihi ve vade tarihinin yer aldığı alacak senetleri, alacakların devri konusunda düzenlenen bir form eki ile birlikte faktör kuruluşuna iletilir, (4) Bu formu her iki tarafın da imzalaması sonucu alacakların devri gerçekleşmiş olur, (5) Son olarak, malların müşteriye gönderildiğini gösteren sevki belgelerinin faktör kuruluşuna verildikten sonra alacak faktör işletmesinden alınır (Küçük, 2014: 259-260).

Faktoring işleminin türü, satıcı işletme ve faktoring işletmesinin ortak isteklerine bağlı olarak belirlenmektedir.

Faktoring işleminin; gerçek (tam)-gerçek olmayan, yurtiçi (ulusal)-yurtdışı (uluslararası), ön ödemeli (avanslı)-ön ödemesiz, açık-örtülü (sessiz) gibi türleri vardır (Tiryaki, 2006: 201-203). Bunun yanında; rücu edilebilir-rücu edilemez, bildirimli-bildirimsiz, geleneksel, acente, toptan, fatura iskontosu, vade faktoringi gibi faktoring türleri de bulunmaktadır (Demir, 2013: 886-890).

Ulusal ve uluslararası düzeyde yapılabilen faktoring işleminin finansman avantajının dışında başka avantajları da bulunmaktadır. Bu avantajlar şunlardır: Zaman ve eleman tasarrufu sağlar, alacakların geri dönmeme riskini ortadan kaldırır, ek finansman imkânı sağlar, hem kriz dönemlerinde hem de normal dönemlerde alternatif bir finansman yöntemidir. Bu avantajların yanında faktoring işleminin yaşanan ekonomik krizlerde faktoring işletmesinin alacaklarını tahsil edememe gibi dezavantajları da bulunmaktadır (Küçük, 2014: 260).

Türkiye’de geçmişli 1980’li yıllara dayanan faktoring ülkemizde oldukça büyük bir potansiyele sahiptir. Bankacılık sektörü ve ihracatçılar bu finansal teknikten hızla yararlanmaya başlamışlardır. İlk defa faktoring işlemi yapan işletmeler olarak, “Factor Finans A.Ş.” 1988’de , “Aktif Finans A.Ş.” 1990’da kurulmuştur (Mucuk, 2014: 304). Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)’nun güncel verilerine göre faaliyet izni olan faktoring şirket sayısı 63 olarak tespit edilmiştir (BDDK, 2016). Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP)’nın verilerine göre bu şirketlerin 8 tanesi Borsa İstanbul (BİST)’da işlem görmektedir. Bu şirketler: Başer Faktoring A.Ş., CreditWest Faktoring A.Ş., Garanti Faktoring A.Ş., Huzur Faktoring A.Ş., Lider Faktoring A.Ş., Strateji Faktoring A.Ş., Sümer Faktoring A.Ş. ve Yapı Kredi Faktoring A.Ş.’dir (KAP, 2016). Ancak bu çalışmada 7 halka açık şirket verisi ile analiz yapılmış ve verilerine ulaşılabilen Strateji Faktoring A.Ş. analiz dışı bırakılmıştır. Bu çalışmada sıralama problemlerinde sıklıkla tercih edilen Promethee yöntemi kullanılarak BİST’te işlem gören halka açık faktoring şirketlerinin 2009-2015 yılları arası tercih sıralaması yapılmıştır. Tercih sıralaması yapılırken kullanılan kriterler: faktoring alacakları, faktoring gelirleri, takipteki faktoring alacakları, faktoring borçları ve net dönem kârı/zararı kalemleridir. Bu kalemler; bir faktoring şirketinin finansal tablolarında bulunan ve performansını minimum ve maksimum kılmasında en belirleyici olan kalemler olduğu için seçilmiştir. Bu kalemleri kullanarak faktoring şirketinin karlılık performansını maksimize etmek hedeflenmiştir. Bu kriterler; risk, büyüklük ve karlılık gibi farklı değerleri ifade etmesine rağmen faktoring şirketlerinin performansı tüm bu verilerin bir bütünü olarak hesaplanmıştır. Ancak Promethee yöntemi kullanılırken performansı maksimize etmek için takipteki faktoring alacakları verisi minimum, faktoring borçları minimum, faktoring gelirleri ve alacakları maksimum ve net dönem karı maksimum seçilerek bir Promethee performans skoru bulunmuştur.

LİTERATÜR TARAMASI

Yerli ve yabancı literatürde faktoring ile ilgili sınırlı sayıda araştırma yapılmışken, Promethee yöntemi ile ilgili ise çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada faktoring üzerine uygulanmamış bir metoddan yararlanılmıştır. Araştırmanın bu bölümünde bu araştırmaların bazılarına değinilmiştir. Bu bölümde hem faktoring ile ilgili çalışmalara yer verilmiş, hem de araştırmada kullanılan Promethee yöntemi ile ilgili araştırmalardan bahsedilmiştir.

Koch (2015) araştırmasında hissedar gruplarının faktoring kurumlarının karlılığına etkisini ölçmeyi amaçlamıştır. Uygulamasını Almanya’da yapmış olduğu bu araştırmanın sonucuna göre; kurumun büyüklüğü ve hissedarlar önemli ölçüde faktoring kurumlarının karlılığını etkilemektedir. Finansal sahipliğin olduğu faktoring kurumunun herhangi bir kurum ya da işletmede finansal sahipliğin olmadığı faktoring kurumuna göre daha az karlı olduğu ortaya çıkmıştır.

Janekova (2012) araştırmasında, şirketlerin büyük ölçüde ve sürekli olarak alternatif fon kaynağı olarak faktoring tekniğini kullandıklarını ifade etmiştir. Ayrıca, dünyada faktoring pazarının gelişme gösterdiğini ve faktoring pazarında faktoring zincirinin önemini vurgulamıştır. Sonuç olarak, şirketler için faktoringin avantaj ve dezavantajlarını özetlemiştir.

Kaya ve Gerekan (2011)’nın çalışmasında faktoring işlemleri hakkında kısaca söz edilmiştir. Ardından, satıcı işletmenin ve faktoring şirketi tarafından faktoring sürecinde yapılması gereken muhasebe kayıtlarının nasıl olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Konuyla ilgili örnekler verilmiştir.

Ravaş ve David (2010) Romanya’da yapmış olduğu araştırmasında faktoringin nakit sıkıntısının olduğu uluslararası ekonomik kriz dönemlerinde Romen şirketlere uygun bir alternatif fon kaynağı olabileceğini ileri sürmüştür. Bunun yanında faktoring işleminde faktoringin faydalarının tüm taraflar için geçerli olduğunu savunmuştur.

Tiryaki (2006) çalışmasında faktoring işlemi ile ilgili genel bilgiler verdikten sonra faktoring işleminin hukuki niteliği üzerinde durmuş ve açıklamıştır. Araştırma sonucunda, faktoring işletmesi ile satıcı işletme arasında yapılan faktoring sözleşmesinin; münferit sözleşme tiplerine ilişkin edimleri taşıyan bir karma sözleşme olduğu ifade edilmiştir.

Özdemir (2005) çalışmasında dış ticaretin finansmanında kullanılan faktoring ve forfaiting teknikleri üzerinde durmuştur. Faktoringin yeni bir finansman modeli olmasına rağmen ülkemizde hızlı bir gelişme göstererek Türkiye’de finans piyasalarının vazgeçilmez finans enstrümanı olduğunu ifade etmiştir. Yine faktoring tekniğinin; alacakların takibi, tahsili, garanti edilmesi, finansman sağlanması, pazar araştırması, kredi istihbaratı yapılması, ticari risklerin üstlenilmesi ve muhasebe kayıtlarının tutulması gibi hizmetleri

ıçerdığı ve işletmelerin kısa vadeli sermaye ihtiyacını karşıladığını ileri sürmüştür. Çelik ve Ustasüleyman (2014)'ın çalışmasında Türkiye'de faaliyet gösteren üç GSM operatörünün hizmet kalitesinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öncelikle hizmet kalitesi boyutlarının önem dereceleri uzman gruba uygulanan anketler sonucunda Analitik Hiyerarşi Süreci (AHS) yaklaşımı ile tespit edilmiştir. GSM operatörlerinin hizmet kalitesi performansı açısından sıralanması için Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerine uygulanan anketler çok kriterli karar verme tekniklerinden Electre I ve Promethee yöntemleri ile değerlendirilmiştir.

Şahin ve Akkaya (2013) çalışmalarında portföy oluştururken tercih edilecek olan hisse senetlerinin seçiminde çok kriterli karar verme tekniği olan Promethee yöntemini kullanmışlardır. 2011 yılı İMKB-50 endeksinde yer alan şirketler üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Araştırmanın sonucunda temettü, işlem miktarı, volatilité ve işlem hacmi kriterleri açısından portföye dahil edilmesi gereken hisse senetlerini tespit etmişler ve Promethee sıralama yönteminin portföy oluşturmada çözüm sunabilen bir araç olduğunu belirtmişlerdir.

Amponsah, Darkwah ve Inusah (2012)'ın araştırmasında Gana Ulusal İletişim Kurumu telekomünikasyon operatörleri performans verileri kullanılarak Promethee sıralama yöntemi ile sıralama yapılmıştır.

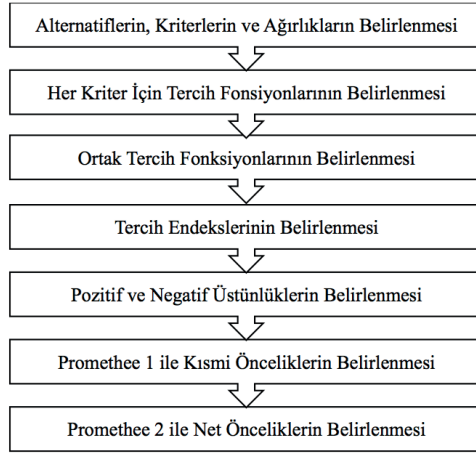
Qu, Li ve Guo (2011) çalışmalarında Şangay Menkul Kıymetler Borsası'nda rastgele seçilmiş 20 tane hisse senedini sıralamak için Promethee yöntemini kullanmışlardır. Bu ampirik çalışma Promethee yönteminin değer yatırımlarının karar verme sürecinde etkili olduğunu göstermiştir.

Dağdeviren ve Eraslan (2008)'ın çalışmasında bir işletmenin tedarikçi seçimi problemi, etkin bir sıralama yöntemi olarak kullanılan Promethee yöntemi ile ele alınmış ve alternatif tedarikçilerin öncelik sıralaması bu yöntemle yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda alternatif tedarikçiler için kısmi öncelikler ve tam öncelikler belirlenerek karar verme süreci detaylı bir şekilde çözümlenmiştir.

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ VE VERİ SETİ

Araştırmada kullanılan yöntem Promethee yöntemidir. Promethee yöntemi 1982 yılında J.P. Brans tarafından geliştirilen çok kriterli karar verme yöntemlerinden biridir. Promethee yöntemindeki harfler The Preference Ranking Organization Method for Enrichment Evaluations kelime grubunun kısaltılmış hâlidir. Yöntemin Türkçe anlamı; zenginleşen değerlendirmeler için tercih sıralaması yöntemi olarak ifade edilir. Yatırım kararı verme, sağlık alanında, turizm sektöründe, bankacılık sektöründe ve ilaç sanayisi gibi alanlarda kullanılmaktadır (Şahin ve Akkaya, 2013: 71). Performans analizi, etkinlik analizi yapabilmek için Promethee yönteminin yanında Topsis, Electre, Veri Zarflama Analizi, Analitik Hiyerarşi Proses (AHP) ve Gri İlişkisel Analiz gibi yöntemler de kullanılabilir.

Promethee yöntemi ilerleyen yıllarda geliştirilerek Promethee 1 ve Promethee 2 yöntemleri ortaya çıkmıştır. Promethee 1 yöntemi ile karşılaştırma yapıp kısmi sıralama yapılırken Promethee 2 yönteminde net öncelik sıralaması yapılmaktadır (Kücü, 2007: 22). Promethee yöntemi uygulanmadan önce; tespit edilen bir problemin varlığı ile hangi değişkenler arasında ve hangi kriterlere göre karar verileceği bulunmalıdır ve daha sonra kriterlerin ne derece önemli olduğu tespit edildikten sonra Promethee yöntemi uygulama aşamalarına geçilmelidir.

Şekil 1: Promethee Yönteminin Adımları

Kaynak: Kücü, 2007: 24

Promethee yöntemi 7 adımdan oluşmaktadır (Dağdeviren ve Eraslan, 2008: 70-72):

1. adım: Kriterler, değerlendirme faktörleri ve ağırlıklar belirlendikten sonra veri matrisi oluşturulur.
2. adım: Kriterler için tercih fonksiyonları belirlenir. Tercih fonksiyonları altı türdür: birinci tip (olağan), ikinci tip (U-tipi), üçüncü tip (V-tipi), dördüncü tip (seviyeli), beşinci tip (lineer) ve altıncı tip (Gaussian). Tercih fonksiyonlarının nasıl seçileceği Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Tercih Fonksiyonları

Tip	Parametreler	Fonksiyon
Birinci Tip (Olağan)	-	$P x = 0x \leq 0$ $1x > 0$
İkinci Tip (U Tipi)	1	$P x = 0x \leq 1$ $1x > 1$
Üçüncü Tip (V Tipi)	m	$0 x \leq 0$ $P x = x/m 0 < x \leq m$ $1 x > m$
Dördüncü Tip (Seviyeli)	q, p	$0 x \leq q$ $P x = 1/2 q < x \leq q+p$ $1 x > q+p$
Beşinci Tip (Doğrusal)	s, r	$0 x \leq s$ $P x = ((x-s) / r) s < x \leq s+r$ $1 x > m$
Altıncı Tip (Gaussian)	σ	$0 x \leq 0$ $P x = 1 - e^{-\frac{x^2}{2\sigma^2}} x > 0$

Kaynak: Brans ve Vıcke, 1985: 650-651

3. adım: Tercih fonksiyonları belirlenir.
4. adım: Her alternatif için tercih endeksi belirlenir.
5. adım: Alternatiflerin pozitif ve negatif değerleri belirlenir.
6. adım: Promethee 1 ile kısmi sıralama belirlenir.
7. Adım: Promethee 2 ile nihai sıralama tespit edilir.

Bu adımlardaki Tablo 1'de gösterilen x değeri; bir değerlendirme kriteri açısından iki karar verici değeri arasındaki farktır. Bu yöntem diğer yöntemlere göre avantajlı olarak kriterleri kendi belirlediği değerlerle sınırlama hakkı tanımaktadır ve bu fonksiyonu Tablo 1'deki tercih fonksiyonlarıyla yerine getirmektedir.

BULGULAR

Çalışmada 7 faktoring şirketi ve 5 değişken kullanılmıştır. Ancak bazı faktoring şirketlerinin 2009-2015 yılları arası finansal tabloları bulunmadığı için analiz edilen şirketler yıldan yıla farklılaşmaktadır. Promethee yöntemi Visual Promethee programı kullanılarak uygulanmıştır. Bu programa indirilen veriler girildikten sonra verilerin maksimum ve minimum olması kriterine göre değişmektedir ayrıca tercih fonksiyonu olarak 6. tip (Gaussian) tercih fonksiyonu kullanılmıştır. Analizde kullanılan faktoring şirketleri ve kriterlerin yıllık değişimi bulunmuştur. Kriterlerin ağırlıkları eşit kabul edilmiştir. Bulunan bu kriterler her yıl için tespit edilmiş ve örnek olarak 2015 yılına ait faktoring şirketleri kalemleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: 2015 Yılı Faktoring Şirketleri Kalemleri

Kriterler	Başer Faktoring	Credit West Faktoring	Garanti Faktoring	Huzur Faktoring	Lider Faktoring	Sümer Faktoring	Yapı Kredi Faktoring
Faktoring Alacakları	134144716	748001207	2850203	155868225	614383037	176273	2238223
Faktoring Gelirleri	37963831	124686542	237682	30296856	125091412	34242	167659
Takipteki Faktoring Alacakları	27490143	23651727	97431	6431859	31946710	8225	130318
Faktoring Borçları	300571	1243972	3299	3822	1430707	233	4602
Net Dönem Kar/Zararı	-6131624	27201743	25430	1217341	6373270	100	16643

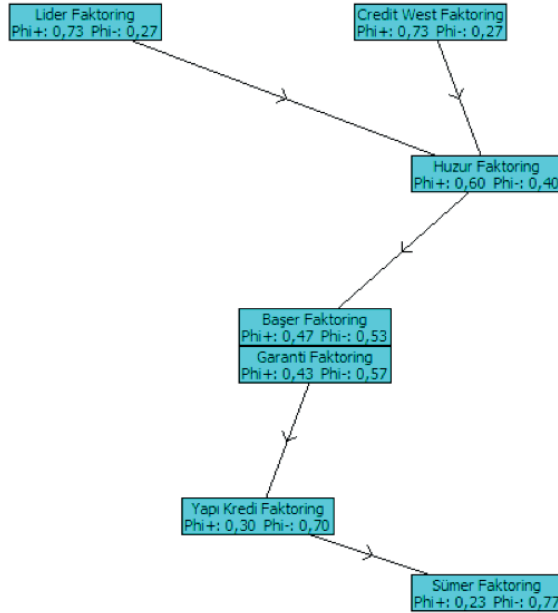
Kaynak: <https://www.kap.org.tr>

Tablo 2’de 2015 yılı faktoring şirketleri kalemleri gösterilmiştir. 2015 yılında 7 faktoring şirketinin değeri bulunmaktadır. Bu veriler her kalemin bilançodaki net değeridir ve kesinlikle veriler üzerinde oynanmamış ve logaritmaları alınmamıştır, bunun nedeni Promethee yönteminde kullanılan 6. Tip Gaussian tercih metodu sayesinde karar vericinin tercihinde ilgili değerlendirme faktörü değerlerinin ortalamadan sapmalarını belirleyerek Promethee skoru oluşturmaktadır. Strateji Faktoring şirketinin finansal tabloları bulunmadığı için analize katılmamıştır. 2015 yılı kalemleri gibi her yıla ait faktoring kalemleri şirketler için bulunmuş ve Promethee yöntemiyle analiz edilmiştir. Promethee sonuçları -1 ve +1 arasında değişmektedir. Promethee puanı Phi olarak adlandırılır. Bu toplam puan Promethee 1 ve Promethee 2 sonucunda bulunan Phi+ ve Phi- puanlarının farkından oluşmaktadır. Promethee analizinin sonuçları Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3: 2009-2015 Faktoring Şirketleri Promethee Skorları

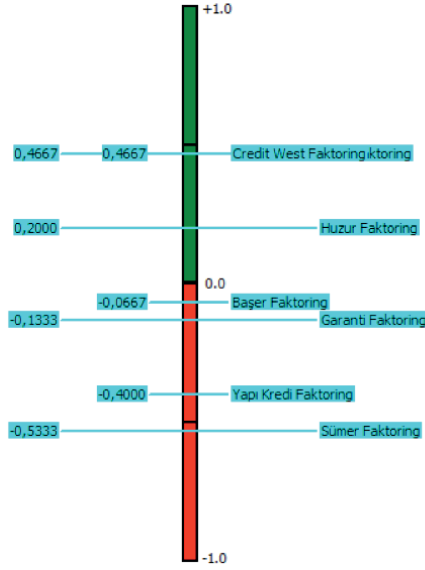
Faktoring Şirketleri	Promethee Skorları (Phi değerleri)						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Credit West Faktoring	-0,2	0,2	0,4	0,2	0	0,44	0,4667
Garanti Faktoring	0,2	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,44	-0,1333
Başer Faktoring						0,12	-0,0667
Huzur Faktoring						-0,12	0,2
Lider Faktoring		0,4	0,2	0,4	0,6	0,52	0,4667
Sümer Faktoring							-0,5333
Yapı Kredi Faktoring						-0,52	-0,4

Tablo 3'e göre verilen Promethee skorlarına bakarsak tercih sırası ve şirket sayısı yıldan yıla değişmektedir. Strateji Faktoring şirketi halka açık olmasına rağmen finansal tabloları olmadığı için 2009-2015 yılları arası analize katılmamıştır. 2009 yılında Garanti Faktoring, 2010'da Lider Faktoring, 2011'de Credit West Faktoring, 2012, 2013 ve 2014'de Lider Faktoring, 2015'de ise Lider Faktoring ve Credit West Faktoring ilk sırada yer almaktadır. 2009-2015 yılları arasına birlikte baktığımızda en iyi şirket Lider Faktoring olmaktadır. En kötü şirketler: 2009'da Credit West Faktoring, 2010, 2011, 2012 ve 2013'de Garanti Faktoring, 2014'de Yapı Kredi Faktoring ve 2015'de ise Sümer Faktoring'dir. Promethee yöntemi bu sonuçları bulurken öncelikle Promethee 1 yöntemiyle kısmi sıralama yapmaktadır. Her yıl için bulunan bu skorlardan 2015 yılı Şekil 2'de örnek olarak gösterilmiştir.

Şekil 2: 2015 Yılı Promethee 1 Skorları

Şekil 2'ye göre 2015 yılında Promethee 1 yöntemine göre performans sıralaması yukarıdan aşağıya doğru gösterilmiştir. Lider, Credit West ve Huzur Faktoring firmaları en üstte yer almaktadır ve sıralama aşağıya doğru devam etmektedir. Ancak Promethee 1 yöntemine göre şirketlerin net performans skorları bulunmamaktadır. Bu skorlar da Promethee 2 yöntemine göre belirlenir. Hangi şirketin daha üstün olduğuna karar verilir. Tüm yıllar için değerlendirilen skorlardan Şekil 3'de 2015 yılı Promethee 2 skoru örnek olarak gösterilmiştir.

Şekil 3: 2015 Yılı Promethee 2 Skorları Düzlemi

Şekil 3'deki grafik aynı zamanda Promethee 2 yani tam sıralama skorlarıdır. Şekil 3'e göre; Phi skorları -1 ve +1 arasında değişmektedir. 2015 yılına göre Phi değerleri 0'ın altında kalan Başer, Garanti, Yapı Kredi ve Sümer Faktoring şirketleri düşük performans sergilerken, Huzur, Credit West ve Lider Faktoring şirketleri yüksek performans sergilemiştir. Bulunan bu sonuçlara göre 2015 yılı Tablo 4'de sıralama şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 4: 2015 Yılı Promethee Akış Tablosu

Sıralama	Şirket	Phi	Phi+	Phi-
1	Lider Faktoring	0,4667	0,7333	0,2667
2	Credit West Faktoring	0,4667	0,7333	0,2667
3	Huzur Faktoring	0,2	0,6	0,4
4	Başer Faktoring	-0,0667	0,4667	0,5333
5	Garanti Faktoring	-0,1333	0,4333	0,5667
6	Yapı Kredi Faktoring	-0,4	0,3	0,7
7	Sümer Faktoring	-0,5333	0,2333	0,7667

Tüm yıllar için hesaplanan akış tablosunun bir örneği Tablo 4’de gösterilmiştir. 2015 yılı Promethee akış tablosuna göre sıralama sonuçları gösterilmektedir. Lider Faktoring = Credit West Faktoring > Huzur Faktoring > Başer Faktoring > Garanti Faktoring > Yapı Kredi Faktoring > Sümer Faktoring şeklinde şirket performansı sıralanmıştır. Bu sıralamanın nasıl oluştuğu Şekil 4’deki Gaia düzleminde gösterilmiştir.

Şekil 4: 2015 Yılı GAIA Düzlemi

Şekil 4’de 2015 yılının Gaia düzlemi gösterilmiştir. Gaia düzlemi iki boyutlu olarak problem çözümünü göstermektedir. U düzlemi X eksenini V düzlemi Y eksenini ifade etmektedir. Kırmızı kalın doğru Gaia düzlemindeki optimal noktayı göstermektedir. Bu noktaya yakın değerler Huzur, Credit West, Lider gibi faktoring şirketleri optimal seçimlerdir. Ayrıca gaia düzlemi kriterler açısından da değerlendirme yapmaktadır, mavi ince çizgiler kriterlere aittir. Örneğin; faktoring borçları açısından Garanti Faktoring şirketi, net dönem kâr/zararı olarak Credit West Faktoring şirketi seçilebilir. Gaia düzlemi hem bütünlük seçimi hem de tek tek kriterler açısından da yapılabilecek seçimleri göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada en iyi şirket yıldan yıla değişmekle beraber, Lider Faktoring şirketi pozitif anlamda öne çıkarken; tercih edilebilirliği düşük ve kötü performans gösteren şirket olarak Garanti Faktoring şirketi göze çarpmaktadır. Bu çalışma literatürdeki çalışmalardan farklı bir araştırmadır. Aynı zamanda faktoring şirketlerinin sıralaması ile ilgili ilk çalışmadır. Bu nedenle yatırımcılara bir referans olabile özelliği taşıması bakımından önemlidir.

Faktoring şirketleriyle ilgili gerçekleştirilen bu çalışma birtakım sonuçlara ulaşmasına rağmen; çalışmanın hem sınırları hem de geliştirilebilecek yönleri bulunmaktadır. Öncelikle yıl ve şirket sayısı geliştirilerek çalışma daha geçerli ve güvenilir hale getirilebilir. Ayrıca; araştırma sadece Türkiye'deki halka açık faktoring şirketlerine uygulanmıştır, bu sınırlama yerine Türkiye'deki tüm faktoring şirketleri üzerinde gerçekleştirilebilir ya da Türkiye'deki faktoring şirketleri ile yurtdışındaki faktoring şirketleri kıyaslanabilir. Faktoring şirketleri sıralaması yapılırken kullanılan kriter sayısı da artırılabilir.

Promethee yöntemi sıralama yapılırken kullanılan yöntemlerden biridir. Bu yöntem hem yapılışı hem de kullanımı bakımından diğer yöntemlere kıyasla oldukça basit, anlaşılır ve çözüm odaklı bir yöntemdir. Promethee yöntemi Promethee 1 ve Promethee 2 yöntemleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Promethee 1 yöntemi pozitif ve negatif sonuçları verir ve kısmi sıralama yapar, ancak kesin sonuçlara varmak için Promethee 2 sonuçlarına bakmak gerekir, Promethee 2 pozitif ve negatif değerlerin farkını, bir başka ifade ile nihai sıralamayı vermektedir. Bu çalışmada Promethee yöntemi ile bulunan sonuçlar yatırımcılara fikir vermekte, ancak bu sonuçlarla kesin yargılara varmak yanlıştır. Analiz sonucunda bulunan sonuçlar bir faktoring şirketini ne çok iyi ne de çok kötü yapmamaktadır. Bu çalışma sadece belirlenen kriterler çerçevesinde yatırımcılara bir tavsiye niteliği taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Amponsah, S. K., Darkwah, K. F., ve Inusah, A. (2012). "Logistic Preference Function for Preference Ranking organization Method for Enrichment Evaluation (PROMETHEE) Decision Analysis". African Journal of Mathematics and Computer Science Research, 5 (6), 112-119.

Aydın, N., Başar, M., ve Coşkun, M. (2014). "Finansal Yönetim" (Güncellenmiş 4.Baskı b.). Ankara: Detay Yayıncılık.

BDDK, 1 Ağustos 2016 <https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kuruluslar/Faktoring/Faktoring.aspx> adresinden alındı.

Brans J.P. ve Vicke PH. (1985). "A Preference Ranking Organisation Method". Management Science 31 (6), s.647-656.

Çelik, P., ve Ustasüleyman, T. (2014). "Electre I ve Promethee Yöntemleri ile GSM Operatörlerinin Hizmet Kalitesinin Değerlendirilmesi". International Journal of Economic and Administrative Studies, 6 (12), 137-160.

Dağdeviren, M., ve Eraslan, E. (2008). "Promethee Sıralama Yöntemi ile Tedarikçi Seçimi". Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 23 (1), 69-75.

Demir, R. (2013). "Faktoring Sözleşmesi". Journal of Yaşar University, 8 (Özel), 877-902.

Janekova, J. (2012). "Factoring-Alternative Source of A Company". *Annals of the Faculty of Engineering Hunedoara - International Journal of Engineering*, 10 (3), 303-306.

KAP. (2016, Ağustos 01). KAP: <https://www.kap.org.tr/Sektorler> adresinden alındı

Amponsah, S. K., Darkwah, K. F., ve Inusah, A. (2012). "Logistic Preference Function for Preference Ranking organization Method for Enrichment Evaluation (PROMETHEE) Decision Analysis". *African Journal of Mathematics and Computer Science Research*, 5 (6), 112-119.

Aydın, N., Başar, M., ve Coşkun, M. (2014). "Finansal Yönetim" (Güncellenmiş 4.Baskı b.). Ankara: Detay Yayıncılık.

BDDK, 1 Ağustos 2016 <https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kuruluslar/Factoring/Factoring.aspx> adresinden alındı.

Brans J.P. ve Vicko PH. (1985). "A Preference Ranking Organisation Method". *Management Science* 31 (6), s.647-656.

Çelik, P., ve Ustasüleyman, T. (2014). "Electre I ve Promethee Yöntemleri ile GSM Operatörlerinin Hizmet Kalitesinin Değerlendirilmesi". *International Journal of Economic and Administrative Studies*, 6 (12), 137-160.

Dağdeviren, M., ve Eraslan, E. (2008). "Promethee Sıralama Yöntemi ile Tedarikçi Seçimi". *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 23 (1), 69-75.

Demir, R. (2013). "Factoring Sözleşmesi". *Journal of Yaşar University*, 8 (Özel), 877-902.

Janekova, J. (2012). "Factoring-Alternative Source of A Company". *Annals of the Faculty of Engineering Hunedoara - International Journal of Engineering*, 10 (3), 303-306.

KAP. (2016, Ağustos 01). KAP: <https://www.kap.org.tr/Sektorler> adresinden alındı

Kaya, U., ve Gerekan, B. (2011). "Factoring Şirketi ve Satıcı İşletme Açısından Factoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi". *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 13 (2), 71-101.

Koch, S. (2015). "Effects of Shareholder Groups on the Factoring Institutions Profitability: Evidence from Germany". *International Journal of Economics and Finance*, 7 (11), 39-51.

Kücü, H. (2007). "Promethee Sıralama Yöntemi ile Personel Seçimi ve Bir İşletmede Uygulanması". *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Endüstri Mühendisliği Bölümü Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.

Küçük, O. (2014). "Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi" (Yedinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık

Mucuk, İ. (2014). "Modern İşletmecilik" (Gözden Geçirilmiş Ondokuzuncu Basım). İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Özdemir, Z. (2005). "Dış Ticaret Finansman Tekniklerinden Faktoring ve Forfaiting İşlemleri". Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10 (2), 194-224.

Qu, S., Li, H., ve Guo, X. (2011). "Application of Interval-Promethee Method for Decision Making in Investing". The Tenth International Symposium on Operations Research and Its Applications (ISORA 2011), 28 (31), 314-321.

Ravaş, O.C., ve David, A. (2010). "Factoring Agreement-Financing Method For The Companies In Lack of Cash-Flow". Annals of the University of Petroşani, Economics, 10 (4), 289-296.

Şahin, A., ve Akkaya, G. C. (2013). "Promethee Sıralama Yöntemi ile Portföy Oluşturma Üzerine Bir Uygulama". Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2 (2), 67-81.

Tiryaki, B. (2006). "Faktoring İşlemi ve Faktoring İşleminin Hukuki Niteliği". Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 8 (2), 189-214.